

A békés jövő reménységei.

Írta: GIESSWEIN SÁNDOR DR.

Némi vakmerőség kell talán ahhoz, hogy valaki az ágyuk dörgése mellett a fenti cím alatt cikket írjon. De mindjárt kezdetben mentségemül mondom, hogy ezt a címet nem én írtam oda, hanem »A Nő« szerkesztősege kívánta így, és mivel a francia közmondás szerint: ce que femme veut Dieu le veut! belenyugodtam, annál is inkább, mert a dolog nem olyan képtelenség, amilyennek első pillanatra látszik. Hisz éppen a beteg tudja csak igazán megbecsülni az egészség értékét, s ilyenkor fel is teszi magában, hogy diéta és életmód tekintetében előrelátóbb lesz, s nem apasztja az ő testi szervezetének¹ ellenállóképességét, így kell nekünk is a harc heves lázállapotában a nemzeti fejlődés normális és békés előmenetelének előnyeire gondolnunk és a világháború borzalmi között a világbéke áldásait szem előtt tartanunk. A kultúrvilág jelen beteg állapotában megfontolásunk tárgyává kell tennünk, hogy micsoda diéta és életmód adhatja meg a nemzetközi szervezetnek azt az ellenállóképességet, hogy egyes hatalmi érdekkörök, vagy mondjuk egyes gazdasági csoportok érdekkörének lázt okozó és sorvasztó bacillusait ki tudja vetni magából.

Mi tudjuk, hogy folyton a veszedelmet hozó bacillusok milliói vesznek körül, minden lélekzetzétel öldöklő bacillusokat hozhat testünkbe, s a modern higiénia egyik alapvető igazsága, hogy a testi szervezet ellenállóképességét fokozzuk. Ilyformán az ember lehet bacillushordozó anélkül, hogy a bacillusok az ő szervezetét megtámadni tudnák. Így védekezünk ma tuberkulózis és kolera ellen immunizálás által, s így iparkodunk ma testi szervezetünket a gyermekkortól kezdve edzeni, hogy klimatikus és bakteriológikus befolyásokkal szemben megerősítsük.

A beteg embernek rendszerint vannak többé-kevésbé jogos és alapos aggodalmai, hogy diéta-hibát követett el, vagy életmódjában mulasztási hibák terhelik s kétséget nem szenved, hogy az erős akarat energiája sokat tehet abban, hogy célszerűen beosztott életmóddal az ember életét megszabadíthatja.

S amennyiben sok analógia van a testi szervezet és a társadalom hiperorganizmusa között, egész természetes dolognak tetszik, hogy ama társadalmi diéta-hibákról gondolkozzunk, melyek a mostani világháborút felidéztek és hogy itt a jelen körülmények között a békés jövő reménységeinek feltételeiről elmélkedjünk.

Tehát a világháború szomorú valóságával szembe a világbéke utópiáját állítsuk oda? Ezt az ellentétet ma sokszor kell a pacifistáknak hallaniok. De itt mindjárt közbe kell vágnom. Bár a lapok és az emberek ma folyton világháborúról beszélnek, még sincs világháború, mégis vannak még a háborgó Európában is nyugodt pontok, a béke szigetei. S hasonlóképpen a világbéke ideálja nem zárja ki a háborgó pontokat, de azokat mint nem normális jelenségeket lehetőleg lokalizálni, antiszeptikus szerekekkel visszafojtani iparkodik. A mai államok diplomáciája — az igaz — e tekintetben ósdi szerekekkel dolgozó orvosnak bizonyult, más, a modern tudomány fegyvereivel küzdő orvoshoz kell folyamodnunk, hogy a mostani baj minél előbb meggyógyuljon és soha többé elő ne fordulhasson.

De vajjon tehet az ember valamit a biológia igaz-

ságaival szemben, amelyek — így mondják nekünk — az örök béke helyébe az örök harcot állítják oda? Nemcsak a magasabb tudomány, hanem a mindennapi élet mint elvitázhatatlan igazságot állítja oda, hogy minden szervezet élete múlandó, de azért, ha betegek vagyunk, mégis orvoshoz fordulunk, és ha a közegészség van veszedelemben, magához a tudományhoz fordulunk, hogy (segítsen a baj terjedését megakadályozni. A történelem viszont azt tanítja, hogy a népek, nemzetek és államok élete sem tart örökké, de mindenikükben megvan az önfentartás ösztöne és a halál ellen minden módon védekezni iparkodik. Régente a fegyver ereje volt az, amely a nemzetek) életét többé-kevésbé biztosította. Talán éppen a mostani háború igazolja azt, hogy a nemzetek életéről más módon is kell gondoskodni.

Mert egy dolog van, ami nem vesztet el addig, míg ember Van a földön. Ez a kulturális haladás. Lehet ugyan ebben is visszaesés, de egyének és államok romjai közül is csak újra kihajt a kultúrának elpusztíthatatlan csirája; azért nem vesztet el bizalmamat a békés jövő reménységeiben, a mai kultúra-veszedelmes állapotok közepette sem.

Anatole France-szal tartok, ki a Jeanne d'Arc-ról írt szép munkájában azt mondja: Je crois à l'union future des peuples. En most is hiszek a kultúr népek jövőjének egységében, én meg vagyok győződve, hogy ezt az egységet felé törekvést a mostani háború sem tudja megakasztani, mert ez a törekvés a mai korban a népek és államok és a mi szellemi és technikai kultúránk létfeltétele.

Berzeviczy Albert a »Magyar Figyelő« körkérdésére, melyet a háborúnak a tudomány képviselői nemzetközi érintkezésére való befolyását illetően, a magyar tudományos világ kiválóságaihoz intézett, ezeket mondta: »A legműveltebb nemzeteket, két, egymást ádázul gyűlölő s egymással minden barátságos érintkezést megszakító táborba osztó mai világháborút a tudomány érdeke szempontjából mindenestre károsnak tartom. De éppen, mert a nemzetközi érintkezést a tudományos téren oly szükségesnek és fontosnak ismerem, nem hihetnek a mai állapot tartósságában.« (»Magyar Figyelő« 1914. nov. 16-iki száma, 250. lap).

De ugyanez áll ma — talán fokozottabb mértékben — a gazdasági és szociális életéről. Ha most a háború folyamán magyar, német, angol, francia és orosz lapokban, sőt szépirodalmi és tudományos színezetű folyóiratokban a hadviselő feleket piszkoló cikkek jelennek meg, melyek néha a gyűlölettől és dühtől csak úgy tajtékzanak, akkor nekem mindig a magyar korteshadjáratok jutnak eszembe az ő kortesirodalmukkal, melynek kulminációja mindig a politikai ellenfél gyalázása és pedig annál nagyobb mértékben, minél kevesebb jót lehet a párt jelöltjéről mondani. A választás után aztán minden a rendes medrébe megy vissza, hisz a gazdasági élet csak nem fordulhat föl, legföljebb Mucsán és környékén duzzognak egymással tovább egyes családok, akik azonban ezt anélkül is megten-

nék, mert a magyar szokás így kívánja és akik talán nem is tudnák megmondani, hogy miért szavaztak jobbpárt vagy balpárt mellett, legföljebb, hogy B-ék azért voltak balpártiak, mert A-ék jobbpártiak. Így tehát az európai kultúr népek nemzetközi duzzogásának is el kell múlnia, mert Európa népei nem a Göre Gábor nemzetiségéből valók.

De hát mit szól ehhez a biológia, mely — úgy mondják nekünk — megállapította a létért való küzdelem általánosságát s ennél fogva az örök! háborúnak a természet törvényei szerint való szükségszerűségét. Ètre c'est lutter, vivre c'est vaincre mondja F. Le Dantec a biológia alapján. S ezt mi nemi is tagadjuk. Amit mi tagadunk, az, hogy e küzdelemnek tömegeket gyilkoló s kultúrát romboló harcnak kell lennie, s amit mi állítunk, az, hogy az embernek és emberiségnek küzdelme annál dicsőbb, hősiesebb, győzedelmesebb lesz, minél jobban tud urává lenni a nagy természetnek s a természet erőinek, minél több életet s boldogságot tud ezekből fakasztani. Ezt pedig csak az emberek, népek, nemzetek, államok kölcsönös szervezkedésével lehet elérni. Minél jobban rontanak emberek, népek, nemzetek, államok egymás ellen, annál több erő megy veszendőbe abból az energiából, melyet az embernek a természet erőinek meghódítására, az ipar fejlesztésére, a közlekedési eszközök kiterjesztésére, a föld termelőképességének emelésére és a **társadalmi** szervezet kiépítésére kellene fordítania.

A kultúr világ az ő küzdelmét csak egységes szer-

vezekedés, a békés munka koncentrációja által tudja végigküzdeni. Az a munka, amely az Alpok gránitfalán keresztül utakat tör, amely a vizén, sőt ma már a levegőn keresztül is Óceánokat áthidal, amely boldogságot és világosságot terjeszt minden irányban, ez az emberhez méltó küzdelem, mert minden munka küzdelem. S özért már alig várjuk, hogy ebben a nagy kulturális és szociális munkaküzdelemben megint egyesült erővel résztvehessen a kultúrvilág minden népe, mert, ebben a legnagyobb is gyenge egymagában.

Igaz, hogy a háború sebeket üt nemcsak ágyúival, puskáival, kardjaival, lándzsáival. Sajgó sebeket üt a szívekbe is. Háborúokozta gyász itt, gyász ott, gyűlölet itt, gyűlölet ott. Testvérnépek is rögtönében, mintegy varázsszóra fanatikus gyűlölettel teltek el egymás ellenében. Ezek a belső sebek néha lassabban gyógyulnak, mint a srápnell-ütötte külső sérülések, de gyógyulni fognak. Es különösen gyógyulni fognak, ha a szeretetteljes ápolást és gondozást azok veszik kezükbe, akik most olyan odaadó szeretettel és önfeláldozással ápolják az ádáz harcok áldozatait. Igen, hölgyeim, a háború lezajlása után önökre még a mostaninál is nagyobb feladat vár. Önök vannak hivatva arra, hogy a kultúrnépek testvérülésének a háború által megakasztott munkáját újból fölvegyék, sőt hogy még a háború folyamata alatt is önök tartsák kezeikben azokat a szálakat, melyek mellett a továbbszövést folytatni lehet. Önök bizonyos tekintetben a vörös kereszt privilégiumaival bírnak s a vörös kereszt még a dúló és gyilkoló harc közepette is a testvéri szeretetet képviseli.

A kultúrnépek testvérülését kívánják a szociális és gazdasági haladás, kívánja az európai kultúra s azért meg is lesz, meg kell lennie, hisz ezt akarja a nők világszövetsége is és itt aztán senki kétségbe nem vonja, hogy: »ce que femme veut D i e u le veut.«